Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2019-08-14

LS 2017-1294

Regionstyrelsen

Motion 2017:55 av Susanne Lund (S) m.fl. om att upprätta en haverikommission för att granska de upprepade fiaskona med signalsystemsupphandlingar

Föredragande landstingsråd: Kristoffer Tamsons

Ärendebeskrivning

Susanne Lund (S) med flera har lämnat en motion till fullmäktige om att upprätta en haverikommission för att granska de upprepade fiaskona med signalsystemsupphandlingar

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen föreslå att regionfullmäktige beslutar följande.

Motion 2017:55 av Susanne Lund (S) m.fl. anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Regionrådsberedningens motivering

Kommande år genomför Region Stockholm historiskt stora investeringar i Stockholmsregionens kollektivtrafik. Det innefattar bland annat den största utbyggnaden av tunnelbanan på 40 år med 17 nya tunnelbanestationer. Totalt ska 46 nya spårstationer och 6 mil nya spår byggas. Samtidigt driftsätts de nya tunnelbanefordonen (C30) för att ytterligare förbättra tunnelbanan som är stommen i Stockholmsregionens kollektivtrafik där det varje dag görs mer än 1,3 miljoner resor.

Tunnelbanan ska vara robust, attraktiv och flexibel. Alla tåg bör i så stor utsträckning som möjligt kunna framföras på alla linjer, underhållas i alla depåer samt ledas av ett gemensamt trafikstyrningssystem och från en gemensam trafikledningscentral. Av vikt är också att tunnelbanan måste ha en snabb återställningstid efter störningar, ha hög komfort och vara pålitlig.

Tunnelbanesystemet är dock komplicerat med många komponenter. Samtidigt har delar av det befintliga systemdelarna nått, eller är på väg att nå sin tekniska livslängd. Därför kommer det under 2019 att färdigställas en systemanalys av tunnelbanan, något som kan liknas vid en generalplan för tunnelbanan.

Från den systemanalysen ska en uppdaterad utvecklingsplan tas fram för tunnelbanan som identifierar nödvändiga investeringar för att säkerställa tunnelbanans befintliga nytta samt de nya utbyggnadssträckornas potential. På sikt bör en enhetlighet eftersträvas i signalsystemen.

Signalsäkerhetssystem är komplexa. Det kan i sammanhanget nämnas att kostnaderna för att utveckla det svenska nationella signalsystemet för svensk järnväg, ERTMS nästan har tredubblats. Samtidigt har förseningar och brister i planeringen inneburit att det kommer att krävas extra åtgärder i den nuvarande – föråldrade – signalanläggningen för att inte tåg- och pendeltågstrafiken ska drabbas innan övergången är klar.

En grundläggande utgångspunkt vid upphandling av signalsäkerhetssystem är att varje bana och linje har sina egna, unika förutsättningar. Infrastrukturen har inte tillkommit samtidigt utan byggts ut successivt över decennier, vilket innebär att de tekniska lösningar som finns på respektive bana och linje, samt på de fordon som trafikerar dessa, är skiftande. När ett nytt signalsäkerhetssystem ska implementeras måste det i stora delar skräddarsys utifrån dessa förutsättningar.

Det är av vikt att verksamheten kontinuerligt ses så vi kan bli bättre genom att arbeta effektivare och med högre kvalitét. Detta gäller således också när det handlar om signalsäkerhetssystem. Trafikförvaltningen har också granskat sina egna processer samt anlitat externa oberoende granskare av tekniska frågor liksom lednings- och styrningsfrågor. Internrevisionen har även uppdragits att genomföra granskningar av signalsystemsupphandlingar och investeringsstyrningen av desamma.

En stor del av förbättringsarbetet handlar om utvecklade arbetssätt och såväl under 2017 som under 2018 har trafikförvaltningen haft investeringsstyrning som ett av förvaltningens prioriterade utvecklingsområden. Området har identifierats som kritiskt för verksamhetens framgång.

Åtgärder i fokus är exempelvis tydliggörandet av arbetsflödena i investeringsprocessen, roller och ansvar. Under 2019 tas även nästa steg i att vidareutveckla investeringsstyrningen och harmonisera den med den nya åtgärdsvals- och investeringsprocessen.

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2017:55
Trafiknämndens protokollsutdrag den 4 december 2018
Trafikförvaltningens tjänsteutlåtande den 5 november 2018

Irene Svenonius

Kristoffer Tamsons

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Styrning och ekonomi
Irina Rehn

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2019-01-14

LS 2017-1294

Regionstyrelsen

Motion 2017:55 av Susanne Lund (S) m.fl. om att upprätta en haverikommission för att granska de upprepade fiaskona med signalsystemsupphandlingar

Ärendebeskrivning

Susanne Lund (S) med flera har lämnat en motion till fullmäktige om att upprätta en haverikommission för att granska de upprepade fiaskona med signalsystemsupphandlingar.

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2017:55
Trafiknämndens protokollsutdrag den 4 december 2018
Trafikförvaltningens tjänsteutlåtande den 5 november 2018

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen föreslå att regionfullmäktige beslutar följande.

> Motion 2017:55 av Susanne Lund (S) m.fl. anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning

Motionärerna föreslår att en haverikommission granskar hur trafiknämnden hanterat signalsystemsupphandlingarna och de utredningar som har gjorts. Som nämns i motionen har problemen med signalsystemsupphandlingarna varit föremål för oberoende granskningar. Även en internrevision av upphandlingar och investeringsstyrning har genomförts inom trafikförvaltningen.

Genom förändrad organisation och utvecklade arbetssätt med fokus på riskanalyser och riskhantering sker en successiv utveckling av intern

styrning och kontroll inom trafikförvaltningen. Trafiknämnden erhåller fortlöpande information om investeringsverksamhetens utveckling.

Regionledningskontoret anser mot bakgrund av detta att motionen ska anses vara besvarad.

Bakgrund
Susanne Lund (S) med flera anser att kollektivtrafiken dragits med en lång serie misslyckade signalsystemsupphandlingar och nämner som exempel tvärbanan och tunnelbanans röda linje. Vidare anser motionärerna att problemen med signalsystemsupphandlingarna är välkända och välanalyserade av externa oberoende granskningar. Granskningarna har konstaterat att orsaken till problemen har varit kompetens, organisationskultur och styrning inom trafikförvaltningen.

Motionärerna föreslår även att trafiknämndens hantering av signalsystemsupphandlingarna och de varningsrapporter som tagits fram ska bli föremål för granskning.

Trafiknämnden har yttrat sig över motionen.

Överväganden
Trafiknämnden anger i sitt yttrande att upphandling av signalsystem bygger på varje banas egna, unika förutsättningar. Eftersom infrastrukturen har byggts ut under lång tid krävs det specialanpassningar och unika tekniska lösningar för varje produkt som då skräddarsys. I yttrandet framhålls det att trafikförvaltningen strävar efter att öka enhetligheten i anläggningen på lång sikt.

Trafiknämnden lyfter även i sitt yttrande fram att införandet av nya signalsystem för tunnelbanans röda linje samt för tvärbanan har inneburit stora utmaningar, bland annat hänvisas till leverantörens bristande leveransförmåga. Trafikförvaltningen har därefter granskat sina egna processer samt anlitat externa oberoende granskare av tekniska frågor liksom lednings- och styrningsfrågor. Genom dessa granskningar, som motionärerna hänvisar till, har förvaltningen identifierat brister i organisatoriska förutsättningar, ledning och styrning.

I syfte att stärka investeringsstyrningen samt komma till rätta med de problem som lyfts fram i såväl externa granskningar som inom internrevision, däribland ledning och styrning inom trafikförvaltningen, har det genomförts en rad organisatoriska förändringar inom förvaltningen.

En stor del av förbättringsarbetet handlar om utvecklade arbetssätt och såväl under 2017 som under 2018 har trafikförvaltningen haft investeringsstyrning som ett av förvaltningens prioriterade utvecklingsområden. Området har identifierats som kritiskt för verksamhetens framgång. Åtgärder i fokus är exempelvis tydliggörandet av arbetsflödena i investeringsprocessen, roller och ansvar.

Vidare har det skett en utveckling av arbetssätt med fokus på riskanalyser och riskhantering. Genom ett systematiskt riskarbete ges underlag för att utforma och förbättra internkontrollåtgärder inom verksamheten. Utvecklingen genomförs på ledningsnivå och i verksamhetens processer.

Genom löpande rapportering av investeringarnas framdrift i månads-, delårs- och årsvisa rapporter samt i informations- och beslutsärenden på trafiknämndens sammanträden erhåller nämnden och dess ledamöter kontinuerlig information om investeringsverksamhetens utveckling.

Mot denna bakgrund föreslår förvaltningen att motionen ska anses vara besvarad.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Henrik Gaunitz
Ekonomidirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Trafiknämnden

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2019-01-14

MOTION
2017-10-17

Ankom
Stockholms läns landsting
2017 -10- 17
Dnr. LS 2017-1294

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

2017:55

Motion om att upprätta en haverikommission för att granska de upprepade fiaskona med signalsystemsupphandlingar

Röda linjen skulle uppgraderas för 12,6 miljarder kronor. De tre byggstenarna i uppgraderingen var ny depå, en ny generation tåg och ett nytt signalsystem. Depån och de nya C30-vagnarna har genomförts som planerat, men signalsystemet har stött på stora problem. När denna motion skrivs är framtiden för det nya signalsystemet okänd, men alltmer pekar på risken för att det inte blir något nytt signalsystem. Det innebär en kraftig försämring av den planerade kapacitetsökningen.

Under alliansens styre har kollektivtrafikens dragits med en lång serie misslyckade signalsystemsupphandlingar. Den mest kända och utdragna är förmodligen Tvärbanan som behövt vara avstängd sommartid under många år och först nu, fyra år efter att Solnagrenen invigdes, går det att åka hela linjen utan byte.

De återkommande problemen med signalsystemsupphandlingarna är välkända, välanalyserade och förutsedda av oberoende granskningar. Såväl PwC, MLC och VTI har granskat upphandlingarna och bland annat konstaterat att det som orsakar problemen är Trafikförvaltningens kompetens, organisationskultur, ledningsfilosofi och styrning.

Vår uppfattning är att det rör sig om strukturella problem som Trafiknämnden under ledning av Moderaterna borde ha tagit tag i. Denna uppfattning tycks delas av trafiklandstingsrådet, som i maj 2015 i fullmäktige betonade politikens ansvar för att ”följa upp och hålla koll på just den här typen av frågor.”

Mot bakgrund av detta är det svårt att, i ljuset av den senaste i raden av misslyckade signalsystemsupphandlingar, inte ställa sig frågan om vilket ansvar politiken, både i fullmäktige och i Trafiknämnden, har för den organisationskultur, ledningsfilosofi och styrning som pekats ut som orsakerna till de upprepade misslyckandena.

De rapporter som producerats för att utreda orsakerna till de återkommande fiaskona med signalsystemsupphandlingar har fokuserat på Trafikförvaltningen. För att säkerställa att liknande fiaskon inte upprepas i framtiden anser vi att det är hög tid att granska även det politiska styret och vilken roll den styrande alliansen haft i att låta de organisatoriska och kulturella problemen inom Trafikförvaltningen fortgå.

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Med anledning av ovanstående föreslår Socialdemokraterna fullmäktige besluta:

att tillsätta en haverikommission som granskar hur Trafiknämnden hanterat signalsystemsupphandlingarna och de varningsrapporter som tagits fram

Susanne Lund (S)

Elof Hansjons (S)

Johnny Nadérus (S)

Michaela Lööf (S)

Trafikförvaltningen
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Stockholms läns landsting

Trafiknämnden

PROTOKOLLSUTDRAG

Nr 9/2018

Sammanträdesdatum
2018-12-04

Datum för justering: 2018-12-14

Datum för anslag: 2018-12-18

Kristoffer Tamsons (M)
Talla Alkurdi (S)

---

§ 197

Motion 2017:55 av Susanne Lund m.fl. (S) om att upprätta en haverikommission för att granska de upprepade fiaskona med signalsystemsupphandlingar
(TN 2017-1650)

I ärendet förelåg tjänsteutlåtande den 5 november 2018 från förvaltningscheferna.

YRKANDEN

1. S- och V-ledamöterna yrkade bifall till motionen.
2. Ordföranden yrkade bifall till förvaltningschefens förslag till beslut.

Ordföranden ställde proposition på förslagen och fann att nämnden beslutat i enlighet med förvaltningschefens förslag till beslut.

BESLUT

Trafiknämnden beslöt

att godkänna föreliggande förslag till yttrande samt översända detsamma till landstingsstyrelsens förvaltning.

RESERVATION

S- och V-ledamöterna reserverade sig mot beslutet att inte bifalla det egna förslaget till beslut.

Vid protokollet

Martin Jägerbert

Trafikförvaltningen
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-11-05

Ärende
TN 2017-1650

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Trafiknämnden
2018-12-04, punkt 14

Sara Catoni
Bitr. förvaltningschef
sara.catoni@sll.se

Förslag till yttrande över motion 2017:55 av Susanne Lund m.fl. (s) om att upprätta en haverikommission för att granska landstingets signalsystems-upphandlingar

Ärendebeskrivning

Socialdemokraterna i Stockholms läns landsting (S) har inkommit med en motion(LS 2017-1294) om att upprätta en haverikommission för att granska landstingets signalsystemsupphandlingar.

I motionen uppger S att kollektivtrafiken dragits med en lång serie misslyckade signalsystemsupphandlingar, där Röda linjen och Tvärbanan nämns som exempel. S uppger vidare att de rapporter som tagits fram för att utreda de genomförda signalsystemsupphandlingarna har fokuserat på trafikförvaltningens roll. S menar att granskningen även bör omfatta det politiska styret.

Med anledning av ovanstående föreslår S fullmäktige besluta att tillsätta en haverikommission som granskar hur trafiknämnden hanterat signalsystemsupphandlingarna och de varningsrapporter som tagits fram.

Ärendet avser yttrande över motionen utifrån de åtgärder som förvaltningen vidtagit.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande 2018-07-31
Motion 2017:55 av Susanne Lund m.fl.

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta

att godkänna föreliggande förslag till yttrande samt översända detsamma till landstingsstyrelsens förvaltning.

Förslag och motivering

Spårinfrastrukturen som trafiknämnden ansvarar för omfattar tunnelbanan (Röda, Gröna och Blå linjen), spårväg (Tvärbanan, Lidingöbanan, Nockebybanan och Linje 7 mot Djurgården) samt lokalbanor (Saltsjöbanan och Roslagsbanan).

En grundläggande utgångspunkt vid upphandling av signalsäkerhetssystem är att varje bana och linje har sina egna, unika förutsättningar. Infrastrukturen har inte tillkommit samtidigt utan byggts ut successivt över decennier, vilket innebär att de tekniska lösningar som finns på respektive bana och linje, samt på de fordon som trafikerar dessa, är skiftande. När ett nytt signalsäkerhetssystem ska implementeras måste det i stora delar skräddarsys utifrån dessa förutsättningar. En ”hyllprodukt” som med några anpassningar kan sättas in i den befintliga infrastrukturen finns således inte, utan varje signalsäkerhetssystem är i grunden en unik produkt. Trafikförvaltningen strävar dock långsiktigt efter att öka enhetligheten i anläggningen.

Såväl projektet att införa ett nytt signalsäkerhetssystem för tunnelbanans Röda linje som projektet att införa ett nytt signalsystem för Tvärbanan har haft stora utmaningar.

Att signalsystemet till Röda linjen inte leverats såsom avtalats är i huvudsak resultatet av leverantörens bristande leveransförmåga och projektledning. Som en konsekvens därav har förvaltningen hävt underliggande leveransavtal.

Förvaltningen har granskat sina egna processer i syfte att stärka investeringsstyrningen. Därvid har bland annat externa oberoende granskare såväl av tekniska frågor som av lednings- och styrningsfrågor anlitats. En del utredningar har varit mer inriktade på specifika projekt medan andra genomförts med ett mer generellt perspektiv. Förvaltningschefen har även uppdragit till internrevisionen att genomföra granskningar av signalsystemsupphandlingar och investeringsstyrningen av desamma.

Såsom nämns i motionen har förvaltningen genom dessa utredningar bland annat identifierat brister i organisatoriska förutsättningar, ledning och styrning. Ett stort arbete pågår inom förvaltningen för att komma till rätta med sådana brister, varav en del är genomförda, en del pågår och andra planeras.

En del i åtgärderna som vidtagits är en förändring av organisationen där Projekt- och upphandlingsavdelningen (PU) från och med den 1 oktober 2017 delades upp i två nya avdelningar, Investeringsprojekt (IP) och Inköp och Upphandling (IU). Syftet med förändringen är att stärka och renodla två prioriterade områden, investeringsstyrning respektive inköp och upphandling.

En stor del av förbättringsarbetet handlar om utvecklade arbetssätt och såväl under 2017 som under 2018 har trafikförvaltningen haft investeringsstyrning som ett av förvaltningens prioriterade utvecklingsområden. Området har identifierats som kritiskt för verksamhetens framgång. Åtgärder i fokus är exempelvis tydliggörandet av arbetsflödena i investeringsprocessen, roller och ansvar. Trafikförvaltningens pågående översyn av leda- och styraprocessen kommer också att möta flera av de rekommendationer som lämnats i granskningarna.

Ytterligare ett viktigt område i detta sammanhang är arbetet med riskanalyser och riskhantering, vilket förvaltningen utvecklat under senare år. Genom ett systematiskt riskarbete ges underlag för att utforma och förbättra internkontrollåtgärder inom verksamheten samt för projekt, program och särskilda uppdrag. Detta är en iterativ process som leder till successiv utveckling och anpassning av intern styrning och kontroll. Sådan utveckling genomförs på ledningsnivå och i verksamhetens processer.

Trafikförvaltningen rapporterar löpande till trafiknämnden i form av ekonomiska rapporter (månads-, tertials- och årsvis), där investeringarnas framdrift omnämns. Förvaltningschefen rapporterar även via förvaltningschefsinformation och, vid behov, i informations- och beslutsärenden på trafiknämndens sammanträden. Förvaltningen vill dock gärna utveckla den löpande informationen till nämnden och dess ledamöter.

Sara Catoni
Biträdande förvaltningschef

Caroline Ottosson
Förvaltningschef